

Ki ne gondolna ilyen cím után Chopin ábrándos zongoradarabjaira, az éjszaka melankólikus szépségére, a szerelem, tavasz, árnyas domboldal, lombos sétányok, lugasok enyhén hátrahajló magányos padjaira. A szó hangulata teli varázssal, nosztalgiával a természet iránt; vízen villódzó holdfény, keskeny utakra bedőlő kerítés, andalgó párok a folyó partján... Borgia firtor: háború. Ágyú lövéstől zeng az ég alja, szerte felperzselt mezőkön földhányások, hosszú sorokban kigyózó holtfáradt katonák. Szétbombázott falak, városok, vöröskeresztes autók: háborús utószó.

A két élmény egyszerre csapja meg a nézőt, ahogy beül a moziba. Emberek bandukolnak, megrakott szekerek, egy anya gyereket szoptat — aztán fölül gép vijjog, sortűz, szétrétegetés, halál. Kidől villanypózna, menekülő rongyosok, állatok. Talán Picasso Guernica-ja feszíti ilyen torz, kegyetlen vonalakkal a kaszáló halált. Még a színhely is azonos. Spanyolországban vagyunk, a polgárháborúnak abban a szakaszában, mikor kivonják a nemzetközi brigádokat, s a harc végső felvonásához közeledik. Dolores Ibarruri búcsúszavára elvonulnak a szabadság külföldi önkéntesei — virágos, köszönet a hősöknek, a válás tragikus percei.

Ennyi a filmben a dokumentum. A témát, annyi irodalmi alkotás ihletőjét, Zsan Griva, lett író személyes élményanyagból készült novellájából adaptálta Anton Sztankovics szovjet filmre. Egy lett katoná, Zsorzs és a francia ápolónő, Yvette baljós látás szerelmét. Őket követi a néző tovább a második világháború vérviharos esztendeiben, a pillanatnyi megnyugvás csendes szerelmi nocturne-jében, partizánok vakmerő ellenállásakor, pilanatra békés szoba intim sötétjében, höfödte hegycsúcsok között bator portyákon. Kattogó vonat reménykedő utasai társaságában, ahol hőseink olyan vonatról ábrándoznak, melynek senki sem állíthatja tilosra a jelzőjét. Olykor „Hemingway is kísér, az „Akiért a harang szól” fájdalmas szépsége; tábortűz mellett hideg éj-

szakán paplan alá kuporgó emberpár riadt-tiszta békesége, a nyugodt völgykatlan felett úszó fekete repülőmadár titokzatos fenyegetése. Mégsem tűnik kölcsönkértnek a spanyol táj, emberek, szabadságharc levegője. A rendező Rosztiszlav Gorjajev tartalommal tölti meg ezt a csodálatos legendát, filmszerű tartalommal. Úgy, hogy képei mindig

Júlia és a szellemek

„A torreadorral szembeálló bikát — mondja ebben a filmben egy titokzatos spanyol úr — nem a fórt: az agyrémei ölik meg.” *Fellini* ből az agyrémei csináltak világhírű filmrendezőt. Nem köznapis és nem is klinikai értelemben használva ezt a szót persze: az agyrémet — ha ez egyáltalán lehetséges — esztétikai értelemben kell felfognunk. *Váltságot* kell tehát értenünk rajta, bizonyosfajta megrendülést, elbizonytalanodást. A katolikus *Fellini*-nél ezt a váltságot, mely nemcsak egyszerűen morális, hanem valójában és lényegében társadalmi természetű, *világnézetének és az életnek, ha tetszik, a modern életnek az összeütközése, konfliktusa okozta*. Abból a kérdéssből adódó nyugtalan-ság ez, hogy a régi eszmény *jelent-e valamit* — egyszerűen fejezve ki magunkat — a modern élet problémáinak megoldásához.

Fellini filmjét ez a váltsághangulat szülte. Minden *Fellini*-film erre az egy témára írt variáció. A *Júlia és a szellemek*ről ő maga mondta, hogy *egy asszony önfel-szabadítását* akarta megmutatni benne. Milyen ez az asszony? Története meglehetősen egyszerű. Tizenöt évi házasság után rájön, hogy a férje megcsalja, s menekülni akar helyzetéből. Nehéz dolga van: vallásos nevelése, előítéletek szövevénye áll útjába. Júlia lassan-

mondanak valamit, valamit, ami kiegészíti, megrendíti, beárnyalja, megvilágosítja, feltételezi, előrevetíti, vagy éppen a jelen könyörtelenségébe visszarántja a történetet.

Elsőfilmes rendező, nagy tehetség. Költői munkát, komoly értéket tett az asztalra.

N. I.

ként bezárkózik egy irreális világba. Képzeletében összefonódik és fantasztikus szürrealista látomásokban jelenik meg a múlt, a jelen, a valóság és a fantázia. De végül elindul azon az úton, hogy rátaláljon önmagára. De ennek ára és feltétele: *le kell számolnia előítéleteivel* is.

Erre a tartalomra, amely a filmben magától értetődőleg gazdagabb és sokrétűbb, mint ebben a vázlatban, *Fellini* egy barokkosan *túldíszített, túlszűfolt, felfokozott ritmikájú, kavargó filmet épít*, amely színeinek erejével, tempójának sodrásával, meg-hökkentő ötleteivel magával ragadja, elkápráztatja és el-ámitja a nézőt, mint a mese a gyermeket.

Júlia szerepét a rendező felesége, *Fellini* filmjeiből ismert kitűnő színésznő, *Giulietta Masina* alakítja. Hogy remek színész, azt eddig is tudtuk. Hogy nagy színész, azt most bizonyította be. *Jobb, mint híres szerepeiben, az Országút-ban és a Cabi-ria éjszakáiban.* A férjét *Mario Pisu* jóval halványabban, inkább rutinra építve játsza. Kitűnő és nagyon szép *Sandra Milo*, s ha nem is ilyen jó, de talán még szebb a több szerepben is fellépő *Sylva Koscina*.

Fellini látomásait *Gianni di Venanzo* fényképezte, a film kiemelkedő szerepű zenéjét *Nino Rota* szerezte.

Ö. L.

Gyászolók népes serege gyűlt össze csütörtökön délután a Kerepesi temetőben a Kossuth Mauzóleum előtt. Itt állították fel Ferenczy Béni kétszeres Kossuth-díjas szobrászművész ravatalát, s vettek búcsút a 71 esztendő korában elhunyt kiváló mestertől a barátok, a pályatársak, a tanítványok, a kulturális élet ismert képviselői, vezetői. Részt vett a búcsúztatáson *Szirmai István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, *dr. Orbán László*, a művelődésügyi miniszter első helyettese.

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész, a Képzőművészek Szövetségének elnöke a művészársadalom nevében, *Marta István* szobrászművész az egykori tanítványok képviselőiében mondott búcsúszavakat.

Jégverés után

A bő csapadék hullás május 18-án, 31-én és június 2-án jégveréssel járt együtt Csongrád megyében: több mint 12 ezer kataszteri hold természetét tépázta meg, s ebből 9,2 ezer holdat a szegedi járásban. A tavalyi 27 jégveréses nap nem ért ekkora területet, mint ez a három.

Érthető, hogy a károsultak figyelme az Állami Biztosító felé fordul, elvárják, hogy a biztosított földjeiket ért kárt a valóság helyzetnek megfelelően, és mielőbb térítse meg. Ehhez azonban feltétlenül szükséges a jégverés azonnali bejelentése. A biztosítással rendelkező tsz-gazdák számára kényelmes megoldás, hogy kárukat a termelőszövetkezeti irodájában jelenthetik be. Ez egyszerűíti az eljárást és módot ad arra, hogy a közös és háztáji gazdaság kárait egy időben állapítsák meg.

A jégbiztosítás keretében nem téríthetők meg azok a károk, melyet nem a jég, hanem a szélvihar okoz, például a gabonaszipoly rágása nyomán. A növényvédelmi munka elmulasztása sem

Elérkezett a táborozások, országjárások ideje. Tizenhat általános iskola szervez hosszabb-rövidebb ideig tartó országjárást hazánk legsebbe tájain. A Madách és a Móra iskola Pécsre és környékére, a Gera Sándor iskola a Bakonyba, a főiskola gyakorló iskolái a Pilis hegységbe, a Dózsa iskola és a Rigó utcai nevelőotthon „vízi-uttörői” Mártélyra, a Ságvári gyakorló és a Gedő iskola úttörői Badacony-tomajra készülnek. A táborozás céljaira szükséges 300 ezer forintot részben iskolai előadásokból, részben a szülők hozzájárulásából fizetik, és erre spóroltak egész évben takarékbélyegekkel.

A középiskolások Közszegre, a Bükkbe, dunántúli kerékpártúrára indulnak; a Vasútforgalmi Technikum 287 tanulóval készül táborozásra. A középiskolások nyári táborozásához 26 ezer

forint hozzájárulást fizet a városi tanács. De a fiatalok nemcsak szórakozásra, pihenésre gondolkodnak, hanem hasznos munkát is terveznek. A KISZ városi bizottságának szervezésében 3 középiskola fiutalú Hosszú-hegyen gyümölcsszedésben és növényápolási munkában vesznek részt, 5 középiskola leánytanuló július 2-től augusztus 12-ig — kéthetes váltásban — Kiskunfélegyháza központosított, növényápolási munkában. A Szege-di Konzervgyár is sok fiatalot foglalkoztat a nyári időszakban. Ahol a szülők nem tudnak gyermekük nyaralásáról gondoskodni, a városi tanács segít, mely idén is 567 ezer forintot biztosít táborok szervezésére.

Negyszáz általános iskolás mehet a Balatonkeneséi nyári táborba 2 hétre, az oda telepített központi konyha biztosít minden igényt kielégítő étellemezt. Mások a helyi napközi nyári táborban pihenhetnek. Hat általános iskolában 600 növendék napi felügyeletét változatos szórakoztatással biztosítják egész nyáron pedagógusok, egyetemi és főiskolai hallgatók vezetésével.

Amikor a városi tanács az iskolák pedagógusait azonos fázisban, hogy a lehetőségekhez képest központilag valamennyi gyerek nyári üdülését, szórakoztatását biztosítsák, minden igyekezetük ellenére sem tudnak valamennyi igényt kielégíteni. Helyes lenne, ha a tanulók közvetlenül a szülőktől is megkapták a nyári pihenés, felüdülés lehetőségét. Tudjuk, a szülők nagy része elfoglaltsága miatt egész évben nem tud annyit foglalkozni gyermekével, mint azok lelki, szellemi fejlődése megkívánja. Szabadságuk ideje alatt azonban együtt szórakozva — még ha csak városban, vagy annak környékén található lehetőségeket kihasználva is — a nyári időszak apróbb kirándulásai biztosítani tudják azt a kapcsolatot, amit gyermekeik joggal elvárnak tőlük. Milyen kár, hogy a környék kevés kirándulóhelyének — a nagyon szép zombói erdőnek, a dorozsmai Széksótonak — kulturált üdülőhelyé fejlesztése annyit késik.

Krasznai László

A hitetlen hívő

A helyszín egy körzeti rendelő. A hívő itt áll a betegek között fehér köpenyben, ő az orvos. A betegek most már szívesen beszélgetnek vele, operáltak, utókezelés alatt levők. Egyiknek májvarrása volt, a másiknak csontgipszélése, a harmadiknak plasztikai műtete, a negyedik tbc-s stb.

Kint a folyosón azután fesztelenebbül beszélgetnek. Először csak közömbös dolgokról, azután kis és nagy város szellemi levegőjéről. A vidéki élet szépségeit dicsértük mindketten, mert hiszen vidékiek vagyunk. Megállapítottuk magunkban, hogy ideje lenne elhallgattatni az arisztokratikus stílusú férfiakat, akiknek összes tudományuk csak abból áll, hogy „levidékezzék” a fővárosban kívül eső világot. Afféle másodosztályú, fapados környezetként tartásuk számon, mindamellett, hogy ők is ebben élnek természetesen. A legnagyobb baj az, hogy az ilyen „levidékezők” azzal akarnak fővárosinak látszani, hogy mindenkiről, mindenről lesajnálóan nyilatkoznak. Csak önmagukról nem — ők képviselik az igazi magasságokat mindenben. Fellépésük, viselkedésük ezáltal valóban a parlagi bugris üres arisztokratizmust viseli magán, még közelebből; pökhendi, szemtelen locsogáson kívül mást aztán nem is csinálnak. Elhatározzuk, hogy fellépünk az ilyen fajakossággal szemben. S a következő percben az orvos kesernyés arcfintort vág és legyint: „Különbem nem érdemes”.

A munkára kerítjük a témát, miközben átadom én is táppénzes könyvemét, a gyógyításról beszélgetünk régi ismerősök módján, nagyon őszintén. Látom, felindul az orvos és nyomban fejtegeti a gyógyítás izgalmas, izgalmas érzéseket. Ő belgyógyász szakvizsgát tett. Kézével segíti magyarázatát, hogy milyen izgalmas megkeresni a bajt, kutatni és pontosan megállapítani: diagnosztizálni. Ez egyenlő a kutatás, az új keresésnek érdekességével és izgalommal. Felfedezni egy jelentkező beteg elmondott kortörténetét és rutinvizsgálatok útján a betegséget és azután eldönteni, hogyan mint kezeljük a legcélszerűbben, műtétre utaljuk, vagy várjunk meg stb. Bár nem sebez, de azt mondja, hogy érdekes a műtét is, szerinte nincsen kis műtét vagy nagy műtét. Nem igaz, hogy a vakbél és a sérvműtét csak amolyan „hasmanikúr”, s bezeg az vese, epe, szív, tüdő... az aztán az igazi! Csak felkészültségben és hozzáértésben van különbség, de a beteg életében minden baj egyforma, belehalhat a lyukas vakbél szövödményébe éppen úgy, mint a vese működésképtelenségébe.

Figyelni a műtét utáni állapotot, a beteg ember viselkedését, elkerülni a fertőzőes látat, a vérárvadásból származható embóliát. S a felépülés után az utókezelés befelkészésével jó érzéssel elköszönni a gyógyultat távozó embertől, aki visszanyerte fizikai, lelki erejét, egyensúlyát és képes tovább dolgozni. Az öröm persze csak egy villanásnyi,

mert a gyógyult helyébe másik beteg kerül, az orvosban örökös a feszültség, a belső izgalom.

Igazán csak az tud megfelelni ezen a pályán, aki szereti az embereket, mint hívő az istent és szakmájában nem pénzkereseti forrást fedez fel csupán, hanem a gyógyítás szenvedélyét érzi, mert hiszen ez a szenvedély emeli foglalkozásból érett hivatássá.

En is kezdem dicsérni a gyógyításban az emberi humanumot, az élet iránti tisztelet érzését, s azt a küzdelmet, amellyel jár egy-egy ember életét megmentése a haláltól. Kezelőorvos ismerősöm nem méltatta szóra a megjegyzéseimet. Ezért aztán megálltam a dicsőítő szavakkal.

Ugyan még aztán hozzattem, hogy nem a lelkiismeret, piszkos jellemű orvosokra gondolok (uram bocsá, van ilyen is), hanem az igazi humanistára, az élet megmentésére felelősekre. Erre sem választott semmit. Már azt gondoltam, hogy talán félreérett, hogy ezzel a guszallással vezetem be a honorárium átadásának aktusát. Pedig egyszerűen azért mondtam ezeket, mert tisztelem az orvost, aki hisz az emberben, másképp nem volna képes gyógyítani.

Elköszöntem, miután ügyemet elrendezték.

Fél esztendővel később újra összetalálkoztunk. Megörültünk egymásnak, de ő nyomban panaszkodott, hogy elkérült a régi helyéről, mert valami fejesebb orvosnak a retyerutyáját helyezték oda. Az elmondott indok persze az volt, hogy az új helyre azért kell mennie, mert ott nincsen megfelelően képzett, tapasztalt orvos. Csak az a furcsa, hogy nem a rangos orvos fiát vitték el, hiszen csak 67 kilométeres távolságról van szó, hanem őt.

Ebből indult a beszélgetés. Most az orvos beszélt és én hallgattam. Szerinte az emberi hitványságnak nincsen határa. Sajnos az emberi indulatok, cselekvések mozgató rugói leggyakrabban önző egyéni érdekek. Valaminek az elérésére irányuló öns érdek, megfelelő köntösbe öltöztetve. Ez lehet anyagi, hatalmi, presztízs, bosszú, protekció... személyekhez, helyzetekhez illően. Lehet elfogadható elveket gyártani mindenhez, hogy szebben hangozzék és másnak látszék.

Meglepődtem ettől a véleményemtől. Jóformán nem is érttem rá válaszolni semmit, mert az orvos azt mondta: eljuttott addig, hogy nem hisz már az emberi jellem, ösztön, psziché változásának lehetőségében. Olyan kálában járó állatok az most is, mint évmilliókkal korábban. Párhuzamokat vont: a nagy hatalmú ember nagy aljasságokat csinál — mint a Hitler vagy most a Johnson —, a kisember kis piszkosságokat csinál. Megkészerítik a másik életét, megfürják, intrikálnak, könyökölnék, csak azért, hogy érvényesülhessenek és ehhez megfelelő eszközöket, tásarkat keresnek, klikkeknek nevezik ezeket a társaságokat — és nem válogatásak a módszerekben, eszközökben, ha egyéni érdekekről van szó. Saját anyjukat is megtagadják és testvéreiket is eladják — úgy mint a bibliai Józsefet —, ha ehhez személyes érdek fűződik.

Próbáltam csillapítani, hogy ez azért nem így van. Az

emberi humanum! És a tisztaságra törekvés az élet szebbe tételére, békés mivoltára irányuló törekvés... ez semmi? Legyintett. Azt is mondtam, hogy ilyen problémák előfordulhatnak ugyan, de ennek műveletlenségünk az alapja. Ostobaságunk folytán okozunk valóban szenvedést egymásnak, de amilyen mértékben változunk, olyan mértékben szűnik marakodó, farkas természetű elviselhetlenségünk is. Ingerlekenyen rám szót, hogy hagyjam ezeket az ostobaságokat és a művelt ember világból hozott példákat. Művelt ember alkotta a gázkamrákat is. Művelt ember ölel meg és szólít drága barátjának és a következő öt percben a másiknak azt mondja rólad: ó, az a marha. Művelt ember ígéri meg, hogy segít ügyedben és amikor az ajtón kiléptél azt is elfelejté, hogy ott jártál.

Reménytelen szóczata ez így — gondoltam magamban. Valószínű megsebzett érzéseim sodorták ebbe a váltságos hangulatba. Elhelyezése miatti keserűsége füstölög belőle. Lehet, hogy igazságtalanul jártak el vele szemben. Még egyszer megpróbáltam és azt mondtam, hogy ha ez így lenne, ahogyan állítja, akkor a világirodalom az elaljasodott ember életének nyomtatott betűkből összeállított tükrére lenne. A klasszikusok és a maiak könyveit — a borzadályok könyveinek gyűjtőfogalma alá kellene helyezni. S az öngyilkosság olyan járvány lenne az emberiségben, mint az influenza.

Néhány másodpercig tűnődött és már azt hittem, hogy használtam valamit megjegyzéseimmel. Legalább annyit, hogy ne ilyen elvadultan, kilátástalanul ítéלkezzen az emberről. Különbem sem akartam mentegetni az ember jellemének, ösztönének valóságos és nehezen elviselhető jegerjeit, csak egy váltságos hangulatban levő ember túlzásait szerettem volna lesimogatni. Erre azt felelte, hogy ne olvassak egyoldalúan a világirodalomból.

Az órájára pillantott és elnézést kért. Mondja, hogy siet, mert lekési az autóbuszt és van két olyan súlyos beteg, akiket meg kell néznie minden körülmények között. Fellephet valami olyan komplikációt, amit aztán már nem lehet helyrehozni. Elköszöntünk egymástól és sietett az autóbuszállomásra.

Ott álltam még egy ideig megkövülten, értetlenül. Sehogy sem tudtam összekapcsolni a humanumot alkalmazó, az emberben hívó, cselekvő orvost, a hitetlenséget, az emberiséggel szembeni undort és kiábrándultságot hordozó orvossal. Ez voltaképpen két ember. Az egyik gyógyít, a másik úgy él, hogy nincs mit kezdeni az emberiséggel. Hát voltaképpen hogyan van ez? Egyazon emberben belül létezik kétféle ember?

Csak addig jutottam el, hogy könnyebb megformálni a vasat, megépíteni az utat, mint megérteni sokszor az embert. Biztos, hogy minden valóságos igazságtalanság az embertelenség érzését növeli.

László János